

Evropski puls

Elektronski mjesečnik | za evropske integracije - broj 85, oktobar 2012.

TEMA BROJA

Zašto je EK prvi put napisala da u Crnoj Gori “još nema oduzimanja imovine od naručilaca koruptivnih djela”

intervju

Predsjednik UO Centra za monitoring, Zlatko Vujović

analiza

Kako bi izbor novog premijera i Vlade mogao uticati na pregovore sa EU

region

Koliko je opravdan zahtjev da EU razmatra ukidanje viza za zemlje zapadnog Balkana

Uvodnik: **Bez iznenađenja**

Vladan Žugić

Koalicija "Evropska Crna Gora" pobijedila je na parlamentarnim izborima 14. oktobra, ali savez čiju okosnicu čine Demokratska partija socijalista (DPS) i Socijaldemokratska partija (SDP) prvi put poslije 11 godina nije osvojio apsolutnu vlast i za formiranje Vlade moraće da traži podršku manjinskih stranaka. Evropska komisija (EK) je nekoliko dana ranije objavila godišnji Izvještaj o napretku Crne Gore u kojem preporučuje što skorije usvajanje ustavnih amandmana koji se odnose na reformu pravosuđa i traži još značajnije mjerljive rezultate u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou. Obje stvari su očekivane. Opozicija, iako osvježena i naizgled ozbiljnija, nije uspjela da pobijedi DPS, sklon zloupotrebama državnih resursa u izbornim procesima, u zemlji koja je jedina članica Savjeta Evrope (SE) u kojoj nije došlo do promjene vlasti od pada Berlinskog zida. EK je za 2012, po mnogima napisala isuviše blag izvještaj za Crnu Goru, iako bi bilo iluzorno očekivati da će **Štefan File** opovrgnuti pohvale o napretku Crne Gore napisane samo koji mjesec ranije, u majskom izvještaju EK, a na osnovu kojeg je Crna Gora otvorila pregovore sa EU. Komisija je sada nagovijestila da će usvajanje ustavnih amandmana biti jedan od uslova za otvaranje poglavlja 23 i 24. Za svaki dalji napredak u pregovorima, Brisel će samo ponavljati još, još, još mjerljivih rezultata u borbi protiv kriminala i korupcije na visokom nivou. Da ne bi bilo zabune što je korupcija na visokom nivou pobrinuo se novi šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Mitja Drobnič**: "Korupcija na visokom nivou je ona koja se uglavnom događa na većim projektima, i u nju su uključeni ministri, predsjednici vlade, poslanici, predsjednici opština i direktori javnih preduzeća". Vladajuća koalicija prvi put u posljednjih nekoliko izbornih ciklusa evropske integracije nije stavila u prvi plan svoje izborne kampanje, iako se imala čime pohvaliti. Možda upravo svjesni činjenice da će u godinama pregovora morati da se suoče sa počasti zvanom korupcija na visokom nivou u svojim redovima.

Kalendar

02/04. oktobar

Sastanci za poglavlja 6 i 8 u Briselu / Predstavnici generalnih direkcija EK predstavili članovima crnogorske radne grupe za poglavlje 6 - Privredno pravo - pravnu tekovinu EU u oblasti prava privrednih društava. Takođe, u Briselu održan sastanak Eksplanatornog analitičkog pregleda pravne tekovine za poglavlje 8 - Politika konkurencije.

10. oktobar

EK objavila Izvještaj o napretku / EK objavila Izvještaj o napretku Crne Gore u kojem se navodi da Crna Gora nastavlja uspješno da ispunjava političke kriterijume za članstvo u EU. Dodaje se da su neophodne dalje reforme javne administracije i sudstva i preporučuje što skorije usvajanje ustavnih amandmana kojima bi se obezbijedila nezavisnost sudstva. Navodi se da je Crna Gora ostvarila mjerljive rezultate u suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala, ali da se moraju postići još značajniji mjerljivi rezultati u slučajevima korupcije na visokom nivou, kao i u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala..

18. oktobar

Susjedi moraju znati za elektrane / Evropski komesar za energetiku **Ginter Etinger** poručio da je svaka država, koja ima namjeru da izgradi novu elektranu, obavezna da informiše susjede o tome prije nego što počne sa bilo kakvim aktivnostima. Etinger je to kazao u Budvi u svijetlu najavljenih izgradnji hidroelektrana na Drini, Limu, od strane Republike Srpske i Srbije.

23. oktobar

Drobnič: Teže protiv korupcije, nego protiv kriminala / Šef Delegacije EU u Podgorici **Mitja Drobnič**, predstavljajući novi Izvještaj o napretku Crne Gore na Univerzitetu Crne Gore (UCG), kazao da je lakše postići rezultate u borbi protiv organizovanog kriminala "jer se zna ko su kriminalci povezani sa krijumčarenjem droge". On je dodao: "Sa borbom protiv korupcije je mnogo teže, jer je ta pojava povezana sa djelovanjem političkih i ekonomskih elita. Tu se od Crne Gore puno očekuje".

Apel iz Osla

Jürgen Habermas

Autor je njemački sociolog i filozof

U trenutku najveće krize u svojoj historiji, stigla je vijest o dodjeli Nobelove nagrade za mir Evropskoj uniji. Nobelov komitet je u obrazloženju čestitao Uniji na rezultatima postignutim u transformaciji Evrope u kontinent mira.

Naravno, teško je zamisliti druge razloge zbog kojih bi se Nobelova nagrada za mir uopšte dodjeljivala, ali upravo okolnosti trenutne krize ukazuju na značaj nagrade za EU ili, preciznije rečeno, na posljedice koje bi ovakva odluka mogla da ima na stanje u kojem se Unija nalazi. Dodjelu ove nagrade u trenutku najdublje krize tumačim kao apel upućen evropskim političkim elitama, istim onim elitama koje se, kao što i sami vidimo, ponašaju bez imalo hrabrosti i vizije.

Nobelov komitet ukazuje na ekonomsku krizu kao razlog za „nemire i velike socijalne tenzije“ u zemljama eurozone, upozoravajući da zbog slabosti svojih lidera Evropa stoji na ivici ponora. Ugroženo je, ukoliko pažljivo čitamo tekst, treće najveće dostignuće Evropske unije – socijalni model zasnovan na državi blagostanja.

Portugala, i devedesetih u zemljama istočne Evrope, koje su se kasnije pridružile Uniji – i kako bi sve to sada trebalo primijeniti i na Balkan. Nobelov komitet pozdravlja hrabrost koju je Evropa pokazala u prevazilaženju historijskih neprijateljstava i uspijeh civilizacijske misije proširenja EU, koja bi uskoro trebalo da obuhvati i Tursku. Ali, to nije sve. Treba pročitati i treći dio obrazloženja, da bi se uvidjela ironija iza dodjele Nobelove nagrade Evropskoj uniji. Nobelov komitet ukazuje na ekonomsku krizu kao razlog za „nemire i velike socijalne tenzije“ u zemljama eurozone, upozoravajući da zbog slabosti svojih lidera Evropa stoji na ivici ponora. Ugroženo je, ukoliko pažljivo čitamo tekst, treće najveće dostignuće Evropske unije – socijalni model zasnovan na državi blagostanja.

U ovom trenutku, mi Evropljani stojimo tiho i neodlučno na pragu Evrope u dvije brzine. Zato dodjelu Nobelove nagrade vidim kao poziv na solidarnost među njenim građanima, koji treba da se izjasne kakvu Evropu žele. Samo osnaživanjem institucija „centralne“ Evrope moći ćemo da ukrotimo kapitalizam koji se oteo kontroli i zaustavimo proces unutrašnjeg raspada Unije.?

Izvor: La Repubblica/PressEurope

Nobelova nagrada za mir jasno stavlja do znanja vladama zemalja eurozone da treba da preduzmu korake ka dubljim evropskim integracijama. To u tekstu piše crno na bijelo, i to na barem tri mjestima. Nobelov komitet svoje obrazloženje počinje hvaleći pomirenje i izgradnju mira u Evropi poslije II svjetskog rata. Onda se govori o naporima osnaživanja i promovisanja demokratije i slobode tokom osamdesetih, prijemom Grčke, Španije i

Kako je EK matematički dokazala da će borba protiv mita biti veći izazov za Crnu Goru nego borba protiv organizovanog kriminala

Od kriminala 50 miliona, od korupcije 0 eura

Milica Bogdanović

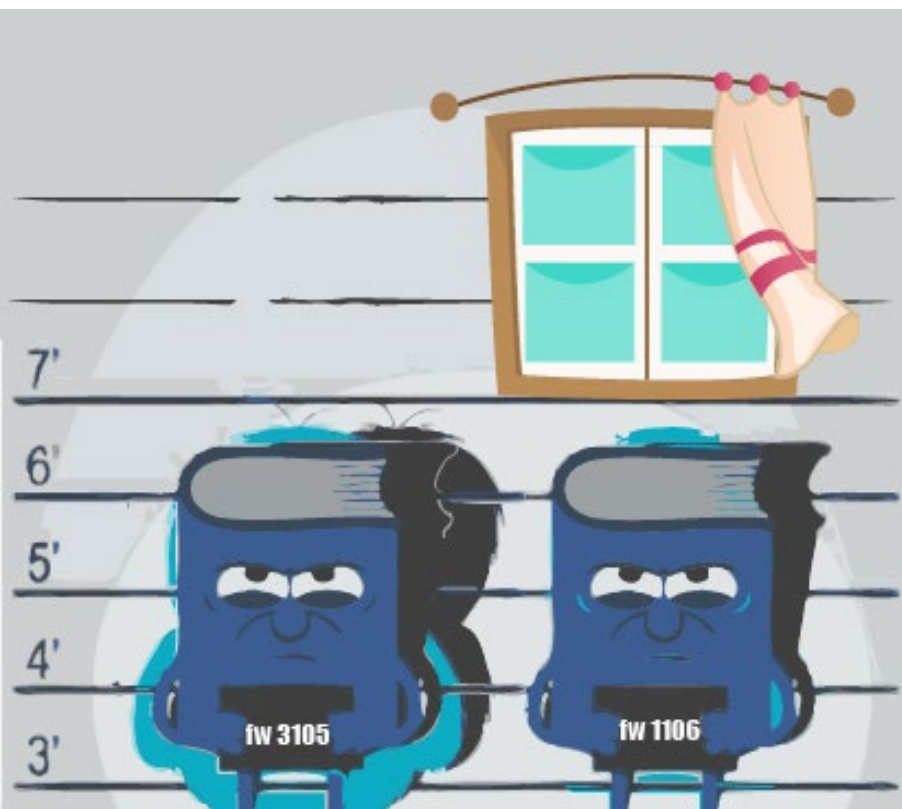
Evropska komisija u najnovijem Izvještaju o napretku Crne Gore je prvi put ukazala da "još nema oduzimanja imovine od naručilaca koruptivnih djela". Ako se ima u vidu da vrijednost privremeno oduzete imovine od osumnjičenih za organizovani kriminal dostiže skoro 50 miliona eura, onda se može zaključiti da je EK činjenično i matematički ukazala na ono što se odavno može čuti iz usta njenih i zvaničnika članica EU – da će Crna Gora na putu da postane pravno uređena država imati više problema kada je riječ o borbi protiv korupcije, posebno na visokom nivou, nego u borbi protiv organizovanog kriminala. "Crna Gora ima dodatno razvijen sistem za praćenje istraga, progona i osude u slučajevima korupcije, ali njihov broj je i dalje nizak, a tu još nema oduzimanja imovine naručilaca koruptivnih djela", kaže se u Izvještaju EK, koja po ko zna koji put ponavlja zabrinutost zbog toga što je korupcija široko rasprostranjena u Crnoj Gori.

Evropska komisija u najnovijem Izvještaju o napretku Crne Gore je prvi put notirala da "još nema oduzimanja imovine od naručilaca koruptivnih djela"

Uzrok za to što nema oduzimanja imovine od naručilaca koruptivnih djela bi, smatra direktorka Odjeljenja za istraživanje javnih politika Centra za monitoring (CEMI) **Ana Selić**, trebalo tražiti u nedostatku kapaciteta i političkoj volji. "Taj nedostatak, bilo kapaciteta ili političke volje, moraće biti ubrzo otklonjen, jer je ovo jedna od ključnih oblasti za poglavlja 23 i 24 pregovora za pristupanje Evropskoj uniji", kazala je Selić, uz podsjećanje da Krivični zakonik propisuje da se imovina mora oduzeti i onima koji su pravosnažno osuđeni za krivična djela koja potpadaju pod definiciju korupcije. Zašto se ta odredba do sada nije primjenjivala u Crnoj Gori bi, kaže Selić, trebalo potražiti kod nadležnih institucija: "To bi trebalo da odgovore pravosudni organi jer su oni direktno odgovorni za sprovođenje ovih odredbi."

U istom dokumentu EK upozoreno je i da Crna Gora još nema mjerljive rezultate u borbi protiv korupcije na najvišim nivoima, te da je pored dodatno razvijenog sistema za praćenje istraga, progona i presuda broj slučajevima korupcije i dalje nizak.

U svijetlu stalnih poziva na obračun sa korupcijom i kriminalom, šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Mitja Drobnič** je prvi zvaničnik EK ili EU koji je vrlo precizno objasnio što se podrazumijeva pod pojmom "korupcija na najviše nivou": "Znači, korupcija na visokom nivou je ona koja se uglavnom događa na većim projektima, i u nju su uključeni ministri, predsjednici vlade, poslanici, predsjednici opština, direktora preduzeća..."

Da su u Crnoj Gori slučajevi obračuna sa korupcijom na najvišem nivou rijetki, potvrdio je ranije i izvještaj Nacionalne komisije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala u kojem se navodi da su „izvršioči krivičnih djela iz oblasti korupcije najvećim dijelom direktori i odgovorna lica u privrednim društvima, bankarski službenici, službenici i namještenici Uprave za nekretnine, državne uprave, nosioci pravosudne funkcije, poreski i policijski službenici”

I presude crnogorskih sudova ukazuju da su na udaru pravosuđa većinom do sada bili niži službenici poput blagajnice u Vrhovnom sudu, policajaca koji su primali mito ili ljekara koji je osuđen na uslovnu kaznu, dok je jedini slučaj „korupcije na višem nivou” bila afera Zavalala čiji akteri nijesu pravosnažno osuđeni, iako je činjenica da je to prva presuda nekim zvaničnicima, upkos aferama, tužbama, privođenjima, istragama u koje su umiješeni najviši državni zvaničnici.

Predstavnica CEMI-ja ukazuje da, bez obzira na povremene pohvale iz Brisela, ne vidi da su postignuti značajni rezultati u ovoj oblasti: „Sve dok zakonski okvir ne omogućava potpunu nezavisnost sudstva i tužilaštva, ovakve rezultate ne možemo ni očekivati.”

S druge strane, nadležne institucije vode tri postupka za privremeno oduzetu imovinu koja je stečena kriminalnim putem, a ukupna vrijednost te imovine iznosi 48,5 miliona eura.

Najveća vrijednost imovine procijenjena je u slučaju „Kalić” i iznosi 28.66 miliona, u slučaju „Šarić” na 12.48 miliona, a u slučaju ruskog državljanina, **Khvana Valerija Evgenjeviča** na 3.97 miliona. Na spisku imovine porodice odbjeglog Rožajca **Safeta Kalića** nalaze se firme i hoteli „Tajson“, „Rožaje“, „Turjak“, „Daut Daut“, poslovni i stambeni prostori, zemljište, vozila.... Prema ranije saopštenim podacima Uprave za imovinu, koja je pod ingerencijom Ministarstva finansija, u vlasništvu porodice odbjeglog Pljevljaka **Darka Šarića** su preduzeća „Tera ing“, „Mat company“, „Mat construction“. U svojini preduzeća „Mat company” nalaze se stanovi i zemljište, poslovne zgrade, diskoteka „Municipijum“, „Kafe 4 sobe“ i bezinska stanica „Mat petrol“. Šarić i Kalić su u bjekstvu, a za njima je raspisana potjernica Interpola. Ruskog državljanina Evgenjeviča, Viši sud je oslobodio optužbi zbog krivičnog djela pranje novca u produženom trajanju zbog nedostatka dokaza, ali mu imovina još nije vraćena jer presuda nije pravosnažna. On je pušten na slobodu, a prema nezvaničnim informacijama, tužilaštvo je podnijelo žalbu protiv odluke Višeg suda. U rješavanju problema konfiskacija, predstavnik CEMI kao glavni problem vidi nedostatak kapaciteta za staranje privremeno i trajno oduzetom imovinom. „Uprava za imovinu nije imala izgrađene institucionalne mehanizme ni za postupanje u već pomenutim slučajevima, tako da do aprila ove godine nije postojala adekvatna metodologija, niti podzakonski akti za preuzimanje i staranje nad oduzetom

imovinom”, kazala je Selić, uz napomenu da su postojala samo dva podzakonska akta iz 2009: Pravilnik o načinu čuvanja trajno oduzetih dragocjenih predmeta i Pravilnik o bližem sadržaju evidencije o oduzetoj imovini i zapisnik o preuzimanju imovine.

Selić je istakla da je u aprilu ove godine usvojen novi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini, sa preciznijim instrukcijama za procedure preuzimanja i staranja nad imovinom. “Još uvijek je rano govoriti o njegovim konkretnim učincima. Ostaje da se vide ovogodišnji rezultati rada Tužilaštva

i Uprave za imovinu, koji će pokazati da li postoji i stvarna politička volja za oduzimanje nezakonito stečene imovine i kakvi su institucionalni kapaciteti za sprovođenje finansijskih istraga”, dodala je ona.

Profesor na beogradskom Fakultetu političkih nauka u Beogradu **Čedomir Čupić** smatra da je konfiskovanje imovine stečene kriminalnim putevima i korupcijom ključna politička volja onih koji su trenutno na vlasti “jer oni odlučuju o tome da donesu zakone i da oporave institucije koje će primjenjivati te zakone”. Ozbiljna istraga u slučajevima korupcije, naglašava Čupić, obeshrabruje ljude da ulaze u koruptivne radnje ili da stiču imovinu na nelegalan način ili tražeći rupe u zakonu. Takođe, Čupić smatra da bi veoma značajno bilo da države u svojim ustavima unesu odredbe da imovina stečena kriminalnim aktivnostima, uključujući i korupciju, nikada ne zastrjeva, odnosno da se može uvijek oduzeti kada se utvrdi da nije stečena legalnim putem. Prema njegovim riječima, takvo rješenje nije protiv bogatstva jer “ljudi treba da se bogate, ali to bogatstvo treba da proističe iz njihovih ruku, sposobnosti i zakonitosti. Sve što se radi mora biti u papirima, zapisano, prijavljeno poreskim organima i samo takvo bogatstvo može da bude uzorno bogatstvo”.

Prvo provjeriti imovinu policajaca, tužilaca i sudija

Najbolja alatka za rješavanje problema vezanih za borbu protiv korupcije na visokom nivou i organizovanog kriminala, smatra Čupić, bio bi Zakon o porijeklu imovine. Taj zakon bi se u prvih šest mjeseci primjene odnosio na zapošljene u državnim organima koji će primjenjivati taj akt: “Da se prvo preispitaju dijelovi policije koji se bave kriminalnim i koruptivnim radnjama, zatim tužioci i sudije, poreski organi, carinske službe i inspeksijske službe. Kad provjerite te ljude i kada se ustanovi da je njihova imovina ispravna, onda imate valjane dokazi da ti ljudi mogu da primjenjuju zakon.” Oni koji to ne bi mogli da dokažu, ističe Čupić, morali bi da napuste i službu, a da im se imovina oduzme. Jednako bi, smatra on, trebalo postupati i sa imovinom najbogatijih ljudi koji su u posljednjih 20 godina stekli enormnu imovinu. “To ne znači da se unište te firme, nego da oni više nisu vlasnici i da država postaje vlasnik”, kazao je Čupić i dodao da se nakon toga zakon treba primjenjivati na sve ostale građane jer je izuzetno važan za borbu protiv tzv. pobočne korupcije.

Kako bi izbor budućeg premijera i Vlade mogao uticati na pregovore Crne Gore o članstvu u EU

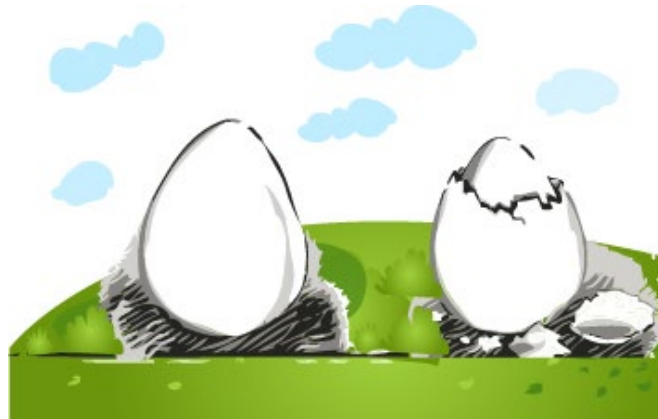
Sa Đukanovićem sporije, sa Lukšićem optimističnije

Neđeljko Rudović

Rezultati parlamentarnih izbora nagovještavaju mogućnost novih kadrovskih kombinacija u vladajućoj partiji za sastav sljedeće vlade, koje bi mogle da ozbiljno uspire pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Ako se desi povratak šefa DPS-a **Mila Đukanovića** na premijersku poziciju, koji ne treba isključiti s obzirom da je vladajuća stranka izgubila apsolutnu dominaciju, budućnost i tok pregovora sa EU dolaze pod veliki znak pitanja. Na izborima 14. oktobra po prvi put nakon 11 godina DPS koalicija nema apsolutnu većinu, već im za formiranje vlade treba podrška manjinskih stranaka. DPS koalicija je osvojila ponovo preko 160.000 glasova, ali je ovog puta mnogo više građana izašlo na izbore nego prije nepune četiri godine i odlučilo da da povjerenje novoj partiji - Pozitivna Crna Gora i Demokratskom frontu, odnosno koaliciji Nove srpske demokratije i Pokreta za promjene, u kojoj je dirigentsku palicu preuzeo **Miodrag Lekić**, nekadašnji šef crnogorske diplomatije. Njihov uzlet prijetoj dominaciji DPS-a, zbog čega ne bi bilo iznenađenje da lider te stranke njegov brod, čije je upravljanje na kratko prepustio Igoru Lukšiću, ponovo preuzme i pokuša da ga vrati u, po njega, sigurnije vode.

DPS će, kada bude odlučivao da li će premijer biti Đukanović ili Lukšić, odlučivati između povratka čvrste ruke i još brutalnijeg obračuna sa kritičarima vlasti ili pružanja kakve-takve šanse Crnoj Gori da što prije prođe bolne promjene, koje su preduslov napretka. Od toga da li će premijer ponovo biti Đukanović ili će to ostati Lukšić, o čemu Predsjedništvo, pa Glavni odbor DPS treba da se formalno izjasne, neće zavisiti generalni pravac kretanja Vlade, ali bi se putanja razlikovala u nijansama koje u određenim situacijama mogu imati specifičnu težinu. Kada se pogleda Đukanovićev i interes DPS-a, onda je jasno da su daleko veće šanse da se šef vladajuće partije ponovo ustoliči na najjačoj državnoj poziciji. Đukanoviću i "biznisu" njemu bliskih saradnika treba da, ipak, on bude taj koji će uvijek biti na izvoru informacija. Njemu ne samo zbog biznisa,

nego i zbog potrebe da i u početku sasiječe hrvatski scenario koji je bivšeg hrvatskog premijera **Iva Sanadera** smjestio na optuženičku klupu, a DPS-u zato što smatraju da je Đukanović garant koherentnosti nove Vlade. Zbog promjena na političkoj sceni i osvježene opozicije, te zbog sve teže ekonomske situacije, značajan dio DPS ne želi da rizikuje "mlakog" premijera koji bi, zbog nedostatka iskustva, mogao da pogubi konce. Ipak, Lukšić bi makar minimalno mogao da garantuje da će pristupni pregovori sa EU davati rezultate. Zapad u Lukšiću, zato što nema teške političke hipoteke iza sebe, vidi figuru koja bi mogla uticati na promjene i pripremiti put za uspostavljanje vladavine prava. U pozadini je, naravno, očekivanje da bi postepeno ojačao i tako iznutra uticao na čišćenje DPS i državnog aparata od upliva kriminala. Sve bi se to odvijalo kao rezultat kontinuiranih zahtjeva EU, upakovanih u kriterijume za zatvaranje poglavlja tokom pregovora i sa tim povezane zahtjeve o kojima se obično javnost ne obavještava.

Sagovornici iz diplomatskog kora ne kriju da bi Đukanovićev povratak na premijersku funkciju značio "značajno usporavanje pregovora sa EU". On na zapadu ima reputaciju sposobnog političara, ali prije svega zaštitnika prljavih poslova ljudi iz svog okruženja i visokorangiranih pripadnika kriminalnog miljea. Suština je da Đukanović ne uliva povjerenje da je spreman na istinske promjene, što bi dovelo do toga da EU, u kojoj glavnu riječ vodi prema Đukanoviću nepovjerljivi Berlin, često povlači kočnicu.

Predsjednik Upravnog odbora Centra za monitoring (CEMI) Zlatko Vujović
o kontroli izbornog procesa

Poseban zakon za zloupotrebe državnih resursa na izborima

Kompletan institucionalni okvir kontrole finansiranja političkih partija treba reformisati. Kontrolom se, prvenstveno, treba baviti, od izvršne vlasti i političkih partija nezavisna agencija koja će raspolagati istražnim kapacitetima.

» Koji su, na osnovu izborne kampanje, glavni nedostaci kada je riječ o finansiranju i transparentnosti kampanje?

Najznačajniji nedostatak u pogledu kontrole finansiranja aktivnosti izborne kampanje je da mehanizmi kontrole Državne izborne komisije (DIK) i dalje ostaju ograničeni. Takođe, CEMI smatra da je izborna administracija „preglomazna” za državu demografskih karakteristika Crne Gore i brojala je na ovom izbornom procesu preko 20.000 članova. Značajna finansijska sredstva mogu se uštedjeti racionalnijom organizacijom organa izborne administracije. Zbog toga se CEMI u prethodnom periodu zalagao za usvajanje posebnog Zakona o organima izborne administracije, koji bi na detaljan način uredio oblast njihovog funkcionisanja i finansiranja.

» CEMI se odavno zalaže za profesionalizaciju Državne izborne komisije?

Svakako, osnov ovog zakona morala bi da bude profesionalizacije Državne izborne komisije i opštinskih izbornih komisija, i izmještanje normi o organima izborne administracije iz Zakona o izboru odbornika i poslanika u novi Zakon, kako bi se na potpuno nov način i u skladu sa preporukama EK regulisala ova oblast.

Takođe, CEMI smatra da su norme koje sadrži aktuelni Zakon o finansiranju političkih partija nedovoljne i neadekvatne da bi se na pravni način djelovalo u pogledu suzbijanja druge negativne pojave koja se manifestuje u okviru svih izbornih procesa – zloupotrebe državnih resursa.

Stoga se CEMI zalagao za usvajanje posebnog zakona koji bi detaljnije i strožije regulisao

Najznačajniji nedostatak u pogledu kontrole finansiranja aktivnosti izborne kampanje je da mehanizmi kontrole Državne izborne komisije (DIK) i dalje ostaju ograničeni, dok je izborna administracija pregglomazna, a odredbe Zakona o finansiranju političkih partija su neadekvatne da spriječe zloupotrebu državnih resursa, ocijenio je predsjednik Upravnog odbora Centra za monitoring (CEMI) Zlatko Vujović u razgovoru za Evropski puls.

Vlada Crne Gore je za finansiranje parlamentarnih izbora 14. oktobra izdvojila oko 2, 8 miliona eura. Za finansiranje troškova izborne kampanje za učesnike izbornog procesa utrošeno je 1, 49 miliona eura, dok je za troškove finansiranja aktivnosti organa izborne administracije iz državnog budžeta opredijeljeno 1, 3 miliona eura.

Shodno odredbama Zakona o finansiranju političkih partija 20% od ovog iznosa podijeljeno je potvrđenim izbornim listama, na osnovu čega su svih 13 izbornih lista dobile nešto preko 20.000 eura za finansiranje aktivnosti tokom predizbornog perioda, a pojedine od njih su se žalile da im je ovaj iznos uplaćen u kasnijem toku kampanje.

ovu oblast jer postojeći okvir ne tretira sve pojavne oblike zloupotrebe državnih resursa u toku izbornog procesa. Primjera radi, nema riječi o slučajevima neplaniranih socijalnih davanja u toku izborne kampanje koji se mogu podvesti pod zloupotrebe državnih – finansijskih resursa, o zloupotrebama državnih medijskih resursa, o promocijama projekata finansiranih od strane države ili jedinica lokalne samouprave u svrhe promocije političkih partija.

Takođe, veoma značajan nedostatak je i neadekvatna kaznena politika, novčana kazne su od 200 do 2000 eura, kada je riječ o zloupotrebi resursa koju, opet ponavljam, treba regulisati posebnim zakonom iz seta antikorupcijskih zakona – koji bi se odnosio samo na pojavu zloupotrebe državnih resursa u toku izbornog procesa kao pojavnog oblika korupcije u političkom životu Crne Gore.

» Što mislite o Državnoj izbornoj komisiji (DIK)-u i njenom radu na oktobarskim izborima, s obzirom da, ako se izuzmu nekoliko lokalnih izbora, prvi put ima neka nova zaduženja?

Državnu izbornu komisiju (DIK) je neophodno organizaciono i institucionalno urediti kao nezavisnu i profesionalnu instituciju koja će, između ostalog, biti stručno osposobljena da vrši nadzor nad finansiranjem političkih partija u Crnoj Gori.

Međutim, za ovakav korak neophodno je postići značajnije veći stepen političke volje od

strane političkih partija koja je do sada izostala u potpunosti. Kako sada stvari stoje, političke partije ne žele da se odreknu svojih pozicija i uticaja u DIK-u, tako da je model uređenja ove institucije koji predlaže CEMI, a koji predstavlja optimalni model uređenja ove institucije u našem pravno-političkom sistemu, za sada, i nažalost, samo u domenu teorije.

» I u posljednjem Izvještaju EK o napretku Crne Gore notirane su brojne manjkavosti, kada je riječ o kontroli finansiranja partija? Na koji način, prema vašem mišljenju, ova oblast se najbolje može urediti?

Kompletan institucionalni okvir kontrole finansiranja političkih partija treba reformisati. Kontrolom se, prvenstveno, treba baviti, od izvršne vlasti i političkih partija nezavisna agencija koja će raspolagati istražnim kapacitetima.

Potrebno je osnovati Agenciju za borbu protiv korupcije, koja ima smisla jedino ako je riječ o nezavisnoj instituciji, koja raspolaže kapacitetom preliminarne, odnosno administrativne istrage.

Nove antikoruptivne institucije, koje će biti dio izvršne vlasti ne mogu donijeti ništa novo. Nova nezavisna agencija treba da se pored kontrole finansiranja političkih partija bavi i spriječavanjem konflikta interesa, regulacijom lobiranja, kao i praćenjem ispunjavanja nacionalnih antikoruptivnih planova.

» Državna revizorska institucija (DRI) je nedavno objavila izvještaje o poslovanju partija za 2011. u kojem se vidi da je to potpuno neuređen prostor. Kako to komentarišete?

CEMI smatra da postoji značajan prostor za unaprijeđenje postojeće legislative u oblasti finansiranja političkih partija u Crnoj Gori. Zakon koji je usvojen tokom prošle godine zastupa u praksi nepoznat model kontrole finansiranja političkih partija. Stoga se mora aktivno raditi na izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih partija, kako bi se u što skorije vrijeme došlo do optimalnog pravnog i institucionalnog okvira koji će predstavljati rješenja na duži rok. Kada je riječ o uspostavljanju efikasnog i održivog sistema kontrole i revizije finansiranja političkih partija u Crnoj Gori, do sada na državnom nivou nije postojala vizija. V.Ž.

Većina zapošljena u uslužnom sektoru

Gotovo 70% zapošljenih u EU, uključujući tu i poslodavce i samozapošljene, radilo je prošle godine u uslužnom sektoru. To je za 8% više nego 2000, a najviše zapošljenih bilo je u sektoru trgovine, saobraćaja i finansija gde je radilo ukupno 39% radnika. Prema podacima Eurostata, na drugom mjestu po broju bili su poslovi u javnoj administraciji, obrazovanju i zdravstvu. U tim oblastima radilo je 30% zapošljenih, dok je u građevinarstvu radilo 25%, a u poljoprivredi 5% građana EU. Najviše zapošljenih radnika u industriji zabilježeno je u Češkoj i Slovačkoj - 38%, odnosno 37%. Najmanje u poljoprivredi - manje od 2%, zabilježeno je u Luksemburgu, Velikoj Britaniji, Belgiji, Nemačkoj i na Malti. Najviše zapošljenih u poljoprivredi prošle godine imala je Rumunija - 29%, 13% bilo ih je u Poljskoj, a 12% u Grčkoj. Prosječno puno nedeljno radno vrijeme u EU prošle godine iznosilo je 40,4 sati. Najduže radno vrijeme bilo je u Britaniji i iznosilo je 42,2 sati, zatim u Austriji 41,8 sati, pa u Portugaliji i na Kipru 41,1 sat.

Zbog školje 18 dana zatvora

Bugarsko ministarstvo spoljnih poslova uskoro će pokrenuti novi servis - „onlajn konzul“, čiji je cilj da informiše bugarske građane na moguće opasnosti koje im prijete u inostranstvu. Ovaj potez je reakcija na slučaj **Dimitrija Bojanova** koji je proveo 18 dana u hrvatskom zatvoru jer je sa lokalne plaže uzeo praznu školjku i pokušao da je ponese kući kao suvenir. Informisanje vlastitih državljana o drugim zemljama je uobičajena praksa u u zemljama regiona i Evrope. Britanske vlasti, na primjer, svoje državljane upozoravaju na političke tenzije, ali ih i detaljno informišu i o broju preminulih, hospitalizovanih i uhapšenih u nekoj državi.

Nastavnici plaćaju ceh krize

Od sredine 2010. čak 16 zemalja EU je zbog ekonomske krize smanjilo ili zamrzlo plate učitelja, pri čemu su budžetske restrikcije i mjere štednje najviše pogodile nastavnike u Irskoj, Grčkoj, Španiji, Portugaliji i Sloveniji. Izveštaj EK o primanjima nastavnika za 2011/12, objavljen povodom nedavno obilježenog Svjetskog dana učitelja, pokazao je da je kriza za posledicu imala ne samo smanjenje zarada u nekim evropskim zemljama, nego i smanjenje ostalih primanja učitelja, poput plaćenog godišnjeg odmora i bonusa. Grčka je, kako se navodi u izvještaju, smanjila plate nastavnika za 30% i ukinula je božićne i uskršnje bonuse. Irska je u 2011. skresala plate novozapošljenih nastavnika za 13%, a oni koji su počeli da rade poslije 31. januara te godine suočili su se sa smanjenjem plata za još 20% zbog ukidanja dodatka po osnovu kvalifikacija. Ipak, u Češkoj, Poljskoj, Slovačkoj i Islandu plate učitelja su u posmatranom periodu povećane.

Prijedlog budžeta Evropske komisije za period 2014–2020
kao bure baruta u dvorištu EU

Svađa od trilion eura

Svjetska finansijska kriza lagano ulazi u petu godinu, a oporavak se ne nazire. Za ekonomskom je došla i dužnička kriza, pa vlasti širom Evropske unije pritežu kaiš ne bi li umirile tržišta i povratile privredni rast. Pregovori o višegodišnjem finansijskom okviru – poznatijem kao budžet EU – nikada ne idu glatko, ali ovaj put definitivno prijetje da se pretvore u bure baruta. Prijedlog budžeta Evropske komisije za period 2014–2020 iznosi ukupno 1,033 triliona eura. To bi značilo apsolutno povećanje od oko 5% u odnosu na prethodni sedmogodišnji period, ali zapravo znači da relativna vrijednost budžeta ostaje ista – oko 1% ukupnog nacionalnog dohotka Unije. Međutim, u vrijeme kada je većina evropskih vlada na muci kako i gdje da smanji domaću potrošnju, jedan dio članica traži da i EU skreše potrošnju. Kipar, koji trenutno predsjedava Evropskim savjetom, je uzeo ove zahtjeve u obzir i predložio novi nacrt, za oko 50 milijardi manji od prijedloga Komisije. Umjesto kompromisa, kiparski prijedlog je samo uspio da iznese u prvi plan ogromne nesuglasice između raznih strana. Komisija je odmah odbila nacrt, i upozorila da bi takav budžet ugrozio rast i konkurentnost EU, ukazujući na nesrazmjerne mjere štednje u budžetu za nauku, obrazovanje i obuku radne snage. Sa druge strane, švedska ministarka evropskih poslova **Brigitta Ohlson** je naglasila

da je 50 milijardi premalo i da će Švedska tražiti da se budžet smanji za „tri ili četiri puta veći iznos“. Od tada se situacija samo pogoršava. Velika Britanija je, takođe, zatražila smanjenje budžeta za oko 20%, a premijer **David Cameron** je obećao da će staviti veto na svaki prijedlog povećanja budžeta. Budžet EU mora biti usvojen jednoglasno, pa su prijetnje iz Velike Britanije samo potakle i druge članice da zauzmu gard. Francuska i Austrija su zaprijetile vetom ako iko takne u poljoprivrednu politiku, dok je Danska najavila da neće podržati budžet ukoliko joj se ne odobri povraćaj sredstava u visini od 134 miliona eura. Rasprave oko budžeta dijele članice na dva tabora – one siromašnije, za koje su evropski fondovi spas u vrijeme krize, i one bogatije, koje bi više voljele da novac potroše na smanjivanje sopstvenih dugova. Evropske institucije, poput Komisije i Parlamenta, takođe zagovaraju veći budžet, kako bi zaštitile sopstvene finansije i sačuvale sredstva za zajedničke politike o kojima pojedinačne države vode malo računa. Evropski komesar za finansije i budžet **Janusz Lewandowski** tvrdi da je postojeći budžet već premali, jer je obim odgovornosti evropskih institucija porastao, dok je količina novca ostala ista. „Ne zaboravimo da je u prošlih nekoliko godina dosta obaveza prenijeto na evropski nivo“, rekao je Lewandowski u intervjuu za *Süddeutsche Zeitung*. „Nažalost, pri tome se uglavnom zaboravlja na finansijske posljedice. Ne možemo praviti više Evrope sa manje para“. Početkom septembra, gotovo tri mjeseca pred početak pregovora o budžetu, predstavnici država u klubu „prijatelja kohezije“, odnosno zemalja koje dobijaju od EU više no što uplaćuju u budžet su se sastali u Bratislavi kako bi ugovorili zajedničke pozicije. Bugarska, Češka, Hrvatska, Estonija, Mađarska, Letonija, Poljska, Portugalija, Rumunija, Slovenija, Kipar, Grčka, Litvanija, Malta i Španija imaju bar jedan zajednički cilj – spriječiti rezove „kohezionih fondova“, iz kojih ove zemlje dobijaju pomoć za izgradnju infrastrukture, zapošljavanje i

regionalni razvoj. U nekim od ovih zemalja evropski fondovi pokrivaju dobar dio troškova javnih ulaganja. Slovački premijer **Robert Fico** je na sastanku naglasio da je čak 76% kapitalnih investicija u Slovačkoj finansirano putem evropskih fondova. Bez evropskih transfera neke od njih nikada ne bi prebrodile krizu, niti uspjele da nekako pokriju rupe u budžetu. Mađarska, koja očajnički pokušava da smanji javni dug, je na primjer drastično smanjila pomoć za obuku i pomoć u zapošljavanju, pravdajući to postojanjem evropskih fondova u toj oblasti. Sa svoje strane, bogatije zemlje su u aprilu ove godine osnovale neformalnu grupu "prijatelja bolje potrošnje", koja traži reformu politike kohezionih fondova tako da isplate budu vezane za konkretne pokazatelje uspješnosti projekta, i insistira da korisnici fondova moraju znatno da povećaju udio sopstvenih sredstava, na najmanje 25% (sa trenutnih 15). Članice ove grupe su uglavnom države koje u budžet uplaćuju više nego što iz njega dobijaju – Njemačka, Holandija, Danska, Finska, Francuska, Italija, Austrija i Švedska. Njemačka je nedavno predložila i nove principe "bolje potrošnje" u kojima traži da državama gdje deficit prelazi granicu od 3% BDP-a pristup fondovima bude privremeno ukinut, i da EK pažljivo razmotri mogućnost da zamijeni donacije razvojnim kreditima. Osim što siromašnijim članicama dijele lekcije o fiskalnoj disciplini, bogatije države EU su se okomile i jedna na drugu zbog nejednakog tretmana u povraćaju sredstava iz evropskog

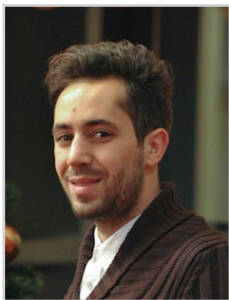
budžeta. Britanija, koja od samog početka uplaćuje više u budžet nego što iz njega dobija, je prva stekla pravo na povraćaj oko dvije trećine razlike u uplatama. Njemačka, Švedska, Holandija i Austrija su, takođe, ispregovarale povraćaj jednog dijela "viška", a sada isto traži i Danska. Za ostale države to znači da moraju da finansiraju ne samo siromašnije od sebe, već i da povećaju sopstvene doprinose kako bi pokrile manjak sredstava vraćen drugim bogatijim članicama, na što su Francuska i Italija spremno reagovala prijetnjama da će i one tražiti povraćaj dijela novca. I dok sve države članice gledaju da izvuku što više iz pregovora o budžetu, EK brine da će teret rezova pasti na oblasti koje mogu biti ključne za budući rast i konkurentnost Unije. Naznake da se upravo tako nešto dešava već postoje: krajem oktobra, predsjednik Odbora za budžet Evropskog parlamenta **Alain Lamassoure** je upozorio da su sredstva za neke programe u potpunosti potrošena, a do kraja budžetskog perioda ostaje još više od godinu dana. Najalarmantnije oblasti su Evropski socijalni fond, koji finansira preobuku i zapošljavanje osoba koje ostanu bez posla kada neka firma bude likvidirana ili odluči da napusti tu zemlju, i program studentske razmjene Erasmus Mundus koji omogućava nekih 230 000 studenata da provedu određeni period studija u drugoj državi EU i olakšava nalaženje posla za svršene studente kroz programe stažiranja u preduzećima, i druge oblike saradnje.

1 previše i premalo

Da li je trilion eura dosta ili ne zavisi od ugla gledanja. Komisija, na primjer, insistira da za sve koristi koje imaju od Unije manje od 250 eura godišnje po osobi i nije neka cijena. Budžet EU raste sporije od nacionalnih budžeta, a više od 90% ionako bude vraćeno članicama u obliku raznih programa. Evropski budžet je otprilike podijeljen na tri dijela: jedna trećina odlazi na zajedničku poljoprivrednu politiku, druga obuhvata koheziju i razvojne fondove, a treća pokriva razne aktivnosti unutar politike konkurentnosti (nauku i istraživanje, obrazovanje, omladinu, energetiku itd.). Oko 9% se troši na spoljnu i unutrašnju i bezbjednosnu politiku, a samo 6% odlazi na troškove administracije EU.

No, ovo su samo okvirne brojke. Evropski budžet nije pravi budžet, već utvrđuje gornji prag potrošnje u raznim oblastima evropskih politika. To znači da se u praksi gotovo nikada ne potroše sva predviđena sredstva. Međutim, Komisija nema pravo da prenese nepotrošena sredstva na neku drugu oblast ili da ih sačuva za narednu godinu. Umjesto toga, svake godine nepotrošena sredstva se vraćaju državama članicama – samo u posljednjih pet godina EK je tako vratila čak 60 milijardi eura.

Budućnost je u evroatlanskom konceptu

Vladimir Vučković

Autor završava post-diplomske studije na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu. Volonter je u Centru za građansko obrazovanje (CGO).

Nakon usvajanja *Lisabonskih principa* (2007) među analitičarima postavljalo se pitanje koliki su stvarni domašaji EU na međunarodnom planu i da li je moguća samostalnija vojno-politička akcija bez uplitanja SAD-a. Odgovor na ovo pitanje može se pronaći u zaključku da je za vođstvo u međunarodnim odnosima od strane jedne države ili više njih neophodno posjedovati: novčane prihode, vojnu silu, snažnu političku volju i razvijenu diplomatiju. Ukoliko se pođe od ove definicije, možemo zaključiti da EU posjeduje velike količine novca, koje trenutno ne ulaže u razvoj vojnih kapaciteta. Kada je u pitanju vojna snaga, EU raspolaze sa oko dva miliona vojnika, što je oko pola miliona više u odnosu na broj opremljenih vojnika SAD-a. Isto tako, Unija se može pohvaliti aktivnim vojnim učesćem na području jugoistočne Evrope, ali i Afrike. Kada je u pitanju jačanje političke volje među zemljama članicama EU, evidentna je želja ovih država da u okviru Unije utiču na proces donošenja međunarodnih odluka. Iako Unija još uvijek nije dovoljno kadra za konkretnije međunarodne političke akcije, jačanjem institucionalnih kapaciteta i sve izraženijom kohezijom ostvaruje se snažnija politička volja u cilju stvaranja jedinstvene Evrope, kako bi se, kao respektabilni međunarodni subjekt, što adekvatnije suočavala sa međunarodnim problemima i izazovima. Samim tim, u zavisnosti od razvoja njene jedinstvene političke volje, razvijaće se i jaka diplomatija. Ovo nam ukazuje da EU, temeljem svog novca, vojne sile, jačanjem političke volje i ostvarivanjem formalnih oblika diplomatije, sve više stiže uslove da postane jedan od najuticajnijih međunarodnih aktera. Međutim, ono što umnogome otežava razvoj EU jesu zamrznuti odnosi između EU i NATO-a, oličeni u SAD-u. Ako su primjetne očigledne razlike u stavovima između EU i SAD-a, postavlja se pitanje, kakve su mogućnosti za razvoj evroatlantskih odnosa i šta se može očekivati od ovog odnosa u budućnosti? Jedan od scenarija pretpostavlja situaciju u kojoj će se Stara i Nova Evropa odvojiti i podijeliti, gdje će doći do jačeg povezivanja jedne grupe zemalja koje će činiti čvrsto jezgro EU, a to bi bile Njemačka, Francuska, zemlje Beneluksa i Austrija. Ove zemlje bi zajedno ekonomski, politički i bezbjednosno djelovale s obzirom na to da su na približno istom nivou razvoja. To izdvajanje bi omogućilo da se stvore prstenovi tj. različiti nivoi država koje se nalaze u okviru EU. Očekivano je da bi ova grupa na

spoljnopoličkom planu imala jednog velikog saveznika, Rusiju, pa bi se, samim tim, stvorila mogućnost da navedene zemlje zajednički djeluju. Ispod njih bi se nalazile druge zemlje među kojima su i zemlje zapadnog Balkana, koje bi bile u okviru EU i koje bi stvorile neku vrstu slobodne trgovine, neprihvatajući političke statove ove najjače grupacije, što bi predstavljalo najnižu fazu integracije, bez obzira na to što su članice EU. Pojednostavljeno - postojale bi Evropa A, Evropa B i Evropa C, koje bi u velikoj mjeri odgovarale ekonomskom položaju i političkim interesima pojedinačnih zemalja. Kao odgovor na izdvajanje država EU i saradnje sa Rusijom, SAD bi vjerovatno odgovorile vlastitom grupacijom koju bi činile SAD, Velika Britanija, Australija i Novi Zeland. Ovakva grupacija bi dokazala da su podjele očigledne i da su stavovi između Evrope i SAD-a postali toliko suprotni da je objektivno očekivati da će Amerika okupljati nove snage koje će je snažno podržavati, a koje su dokazale da su dostojne povjerenja tokom američkog napada na Irak, i koje, između ostalog, povezuje i zajednički jezik. Ako interesi budu išli različitim pravcima, realno je očekivati da će se Amerika držati svojih provjerenih saveznika, koji je nikad nisu ostavili. Ovo jedinstvo bilo bi civilizacijsko, političko, ekonomsko, bezbjednosno i kulturno. Dakle, SAD bi nastojale da ojačaju ovu grupaciju sa očekivanjem da će joj se istočno-evropske zemlje pridružiti zbog osjećanja velike zahvalnosti i uvjerenja da su SAD bile glavna pokretačka snaga koja je pomogla da se istočna Evropa vrati svojoj slobodi. Ovaj američki scenario je pesimističan i malo je vjerovatno da će biti realizovan u budućnosti. Imajući u vidu da EU i SAD čine 15% svjetskog stanovništva, koje zajedno daju 50% GDP-a, i da su 85% investicija i kapitala promet Evrope i SAD-a, a da 60% svog kapitala SAD plasira u EU, i da svakog dana oko 450.000 ljudi putuje u oba smjera - veze koje spajaju EU i SAD su više nego čvrste. Da bismo govorili o raspadu ovih veza i odnosa, potrebno je posjedovati velike vizionarske sposobnosti, ali u sadašnjoj realnosti govoriti o tome da se SAD i EU mogu razići je gotovo nemoguće. Iako se pokazalo da postoje nesporazumi između EU i SAD, govor o izdvajanju Evrope iz koncepta evro-atlantizma kao i o prekidanju veza između Evrope i Amerike je krajnje besmislen, a EU ostaje najbolja perspektiva, kako u političkom, tako i bezbjednosnom za zemlje zapadnog Balkana.

Da li je i koliko opravdan zahtjev šest članica EU da se razmatra ukidanje viza za zemlje regiona

Ovog puta problem nije na Balkanu

Gerald Knaus

Aleksandra Stiglmayer

Autori su osnivači
Evropske inicijative za
stabilnost (ESI)

Ministri unutrašnjih poslova šest članica EU – Njemačke, Belgije, Francuske, Luksemburga, Holandije i Švedske – su nedavno zatražili ukidanje najznačajnije odluke donijete u posljednjih deset godina u kontekstu integracije zapadnog Balkana. Krajem oktobra, pitanje ponovnog uvođenja viza za ove zemlje našlo se i na dnevnom redu Savjeta ministara unutrašnjih poslova EU.

Ponovno uvođenje viza bi predstavljalo težak poraz za EU u jugoistočnoj Evropi. I bilo bi jako nepošteno prema građanima ovih zemalja. Vraćanje viza za državljane Srbije, Makedonije, Albanije, Crne Gore i Bosne bi, takođe, poslalo poruku ostalim zemljama – od Kosova do Turske i Moldavije – koje strpljivo ispunjavaju raznorazne uslove i mape puta kako bi se dokopale bezviznog režima, da za tako nešto jednostavno nema ozbiljne šanse. Kako je uopšte došlo do ovoga? Što bi takav potez značio za EU i region? Što treba uraditi kako bi se smirili strahovi u EU bez ponovnog uvođenja viza?

Da bi odgovorili na ova pitanja, treba prvo razumjeti prirodu krize zbog koje neke od članica EU uopšte zagovaraju povratak viznog režima. Ubrzo nakon što su članice Šengen zone ukinule vize za građane Makedonije, Srbije i Crne Gore, u decembru 2009, jedan broj država članica su preplavili zahtjevi za azil od strane građana Srbije i Makedonije. Već početkom 2010, od svih zemalja svijeta Srbija je postala treća po redu najveća „izvoznica“ azilanata u EU – sa 18 000 zahtjeva, dok ih je iz malene Makedonije stiglo čak 7 550. Iz početka je ova poplava pogodila samo tri članice EU – Njemačku, Švedsku i Belgiju, a 2011. na meti se našao i Luksemburg. Uprkos tome, gotovo odmah su se pojavila i upozorenja da će EU morati da preduzme mjere za ponovno uvođenje viza ukoliko balkanske vlasti ne nađu načina da „riješe“ problem azilanata.

Od jula ove godine, visina naknade za četvoročlanu porodicu azilananta u Njemačkoj je povećana na 420 eura. Ako porodica mora sama da nabavlja hranu i odjeću, visina naknade je čak 1100 eura, što je znatno više od prosječnog mjesečnog prihoda u Srbiji i Makedoniji. Osnovna procedura obrade zahtjeva za azil u Njemačkoj traje najmanje dva i po mjeseca, nakon čega odbijena osoba ima pravo na žalbu, što znači da u prosjeku može ostati u zemlji oko pet mjeseci. Ako Njemačka želi da smanji broj zahtjeva za azil, dovoljno je da se ugleda na susjede. U Austriji, sve balkanske države se nalaze na listi „sigurnih“ zemalja, što skraćuje proceduru za obradu zahtjeva na nekih nedjelju dana

Od tada se situacija samo pogoršava, što najbolje ilustruje slučaj Njemačke. Tokom čitave 2010. njemačkim vlastima je stiglo 10 300 zahtjeva za azil iz Srbije i Makedonije. Naredne godine je njihov broj opao na 8 500, ali se već septembra 2012. broj zahtjeva za azil u samo mjesec dana popeo na rekordnih 4 000. Nije bilo teško predvidjeti reakcije javnosti. Najveći njemački tabloid, *Bild*, ubrzo je objavio intervju sa ministrom unutrašnjih poslova **Hans-Peter Friedrichom** koji je izjavio da „masovni priliv azilanata iz Srbije i Makedonije treba pod hitno zaustaviti“.

Friedrich je dodao i da „ovim zemljama treba jasno staviti do znanja da će samo istinski proganjana lica biti prihvaćena – ekonomske izbjeglice nikako“. U prvih šest mjeseci ove godine, procjenat odobrenih zahtjeva u Njemačkoj je ravan nuli. Od nekih 5 000 zahtjeva obrađenih u ovom periodu, samo 11 osoba je dobilo humanitarnu zaštitu (što nije isto što i politički azil i obično se izdaje u slučaju teškog zdravstvenog stanja). Uprkos tome, broj zahtjeva nastavlja da raste.

Zašto toliki broj građana Srbije i Makedonije, koji nijesu proganjani u sopstvenim zemljama, traži azil u Njemačkoj iako znaju da ga skoro nikako ne mogu dobiti? Odgovor je jednostavan. U julu 2012, njemački Ustavni sud je zatražio poboljšanje uslova za osobe koje čekaju na azil u ovoj zemlji. Tražioci azila u Njemačkoj su obično smješteni u kolektivnim centrima gdje dobijaju hranu i odjeću, a četvoročlane porodice sleduje i mjesečna naknada od 120 eura. Od jula ove godine, visina naknade je povećana na 420 eura. Ako porodica mora sama da nabavlja hranu i odjeću, visina naknade je čak 1100 eura, što je znatno više od prosječnog mjesečnog prihoda u Srbiji

Većina podnosioca zahtjeva su Romi, što znači da bi se u slučaju sistematskog sprovođenja ta vrsta kontrole uglavnom svela na etničko profilisanje i otvorenu diskriminaciju. A sve to nakon što je izdavanje ličnih i putnih dokumenata Romima i ostalim manjinama godinama predstavljalo jedan od ključnih zahtjeva za ukidanje viza

i Makedoniji. Osnovna procedura obrade zahtjeva za azil u Njemačkoj traje najmanje dva i po mjeseca, nakon čega odbijena osoba ima pravo na žalbu, što znači da u prosjeku može ostati u zemlji oko pet mjeseci. Ako Njemačka želi da smanji broj zahtjeva za azil, dovoljno je da se ugleda na susjede. U Austriji, koja je još bliže Balkanu i u kojoj živi veliki broj osoba iz raznih balkanskih zemalja, prošle godine je zabilježeno samo 380 zahtjeva za azil. Za Austriju, sve balkanske države se nalaze na listi „sigurnih“ zemalja, što skraćuje proceduru za obradu zahtjeva na nekih nedjelju dana. U Holandiji je situacija vrlo slična: prije nekoliko godina, sistem azila je reformisan i prosječan period obrade zahtjeva za sve zemlje, uključujući zapadni Balkan, iznosi oko osam radnih dana. Ukoliko se odbijena osoba žali, sud donosi konačno rješenje u roku od četiri nedjelje. Tokom 2011, jedva 430 građana balkanskih država je zatražilo azil u Holandiji.

Ukratko, rješenje je jednostavno i nalazi se u rukama evropskih zemalja koje imaju problema sa „lažnim“ azilantima. Međutim, umjesto da zagovara reforme u tom pravcu, što bi bilo u skladu sa evropskim zakonima i Konvencijom o izbjeglicama Ujedinjenih nacija, Evropska komisija svaljuje krivicu na vlade zapadnog Balkana. Polovinom oktobra, portparol Komisije za unutrašnje poslove, **Michele Cercone**, je još jednom naglasio da liberalizacija viznog režima za zemlje zapadnog Balkana „nosi ogromnu odgovornost. Krajnje je vrijeme da ove države, njihove vlasti i građani, pokažu da umiju da preuzmu takvu odgovornost“.

Što bi, međutim, značilo „odgovorno“ postupanje od strane srpskih, makedonskih ili albanskih političara? Komisija treba da traži od vlasti da sprovedu „informacione kampanje“ i „izlazne kontrole“ i pokrenu istrage protiv osoba osumnjičenih da pomažu azilante? Potencijalni azilanti znaju da su im šanse za dobijanje međunarodne zaštite mršave, ali isto tako dobro znaju što mogu dobiti od različitih sistema azila. Koja vrsta informacije bi ih mogla odgovoriti

od obraćanja najvelikodušnijim državama? „Pomagaoci“ uglavnom ne postoje, jer se malo što može zaraditi na jeftinim autobuskim kartama za Berlin ili Luksemburg. „Izlazne kontrole“ su prilično nevješt eufemizam. Većina podnosioca zahtjeva su Romi, što znači da bi se u slučaju sistematskog sprovođenja ta vrsta kontrole uglavnom svela na etničko profilisanje i otvorenu diskriminaciju. A sve to nakon što je izdavanje ličnih i putnih dokumenata Romima i ostalim manjinama godinama predstavljalo jedan od ključnih zahtjeva za ukidanje viza.

Najbolji način za reformu viznog sistema bio bi da se sve zemlje čiji građani mogu da putuju u EU bez viza jednostavno proglase „zemljama sigurnog porijekla“ na nivou EU. Ako procedura liberalizacije viznog režima već uključuje obavezu poštovanja osnovnih ljudskih prava, tako nešto bi već trebalo da se podrazumijeva. Prema pravilima obrade zahtjeva za azil u EU, građani zemalja sigurnog porijekla prolaze ubrzanu proceduru, kao što je sada slučaj u Austriji. Iako je protokolom uz Ugovor iz Amsterdama 1997. prihvaćeno da sve članice EU smatraju ostale članice zemljama sigurnog porijekla, a direktivom iz 2005. ta oznaka je pripala i Bugarskoj i Rumuniji, za sve druge zemlje svijeta države članice EU imaju pravo da same procjene stepen sigurnosti.

Dok god Komisija nastavlja da zagovara beskorisne mjere, a države članice odbijaju da se pozabave pravim problemom – velikodušnim sistemima pomoći koje je lako iskoristiti – problem ne može biti riješen. Ponovno uvođenje viza, takođe, nije nikakvo rješenje, osim ako nije za stalno. Zato je jedini smislen i efikasan pristup za članice EU da reformišu sopstvene sisteme azila.

Ministri unutrašnjih poslova EU moraju da shvate, a Komisija mora da ih podsjeti, da u ovom slučaju problem nijesu balkanske, već evropske vlasti.

Što piše u Strategiji proširenja EU

Dobre vijesti za Albaniju

Evropska komisija (EK) je u Strategiji proširenja i godišnjim izveštajima o napretku zemalja koje su u procesu pridruživanja EU preporučila, po četvri put, početak pregovora sa Makedonijom, zatim davanje statusa kandidata Albaniji i nastavak pregovora sa Turskom. Komisija je za Kosovo predložila mogućnost pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, kada ispuni određene kratkoročne prioritete, dok je za Bosnu i Hercegovinu ocijenila da je ostvarila samo ograničen napredak u dostizanju političkih mjerila. Navodi se i da put Srbije ka EU zavisi od napretka u odnosima sa Kosovom, dok Komisija podsjeća da prati proces reformi u Hrvatskoj i da će konačni izveštaj dati na proljeće. U dokumentu se ocjenjuje da je proces proširenja efikasno oruđe za konsolidaciju ekonomske stabilnosti, unaprijeđenje reformi i privrednog rasta u regionu. U vrijeme krize, proces zasnovan na strogom, ali pravednom uslovljavanju i perspektivi članstva može samo da doprinese napretku političkih i ekonomskih reformi, i smanjenju otpora prema ključnim reformama. Međutim, takođe je, kako se ukazuje, neophodno uzeti u obzir lekcije naučene u procesu ranijih proširenja. "Vladavina prava čini samu osnovu procesa proširenja, i ubuduće će poglavlja u ovoj oblasti biti otvarana prva a zatvarana što kasnije kako bi se dobilo što više vremena za procjenu učinka i osigurala nepovratnost reformi", piše u Strategiji proširenja. Osim vladavine prava, kako se ukazuje, u velikom broju zemalja u procesu proširenja sloboda govora ostaje ozbiljan problem. "Komisija planira da u prvoj polovini 2013. organizuje konferenciju za medije i organizacije civilnog društva iz Turske i sa zapadnog Balkana. Rezultati konferencije će činiti osnovu za budući monitoring i izvještavanje u ovoj oblasti", dodaje se u Izvještaju. Ponovljeno je da je regionalna saradnja jedan od ključnih aspekata procesa Stabilizacije i pridruživanja, i da u ovoj oblasti neki problemi još uvijek nijesu riješeni, poput procesuiranja ratnih zločina, povratka izbjeglica,

odnosa prema manjinama i jednakosti prava svih građana. Dalje se naglašava da bi ekonomski oporavak morao biti u samom vrhu prioriteta za zapadni Balkan, kao i da će EU nastaviti da pruža finansijsku pomoć, posebno kroz novouspostavljen Investicioni okvir za zapadni Balkan, koji će služiti da pripremi i podrži, kroz saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama, projekte koji imaju najviše potencijala da podstaknu rast i stvore nova radna mjesta. "Obzirom na dubinske promjene u domenu ekonomskih integracija unutar EU, Komisija će nastaviti da postepeno uključuje zemlje pristupnice u ovaj proces. To znači postepeno prilagođavanje ekonomskog monitoringa u ovim zemljama i mogućnost konkretnijeg uključivanja u rješavanje problema nezapošljenosti i smanjene konkurentnosti", piše u Strategiji proširenja.

Hrvatska

Komisija zaključuje da je Hrvatska nastavila da napreduje u usvajanju i primjeni evropskih zakona i da polako završava proces harmonizacije sa evropskom pravnom tekovinom. Uprkos tome, postoji nekoliko oblasti u kojima su neophodni dalji naponi, a u određenim pitanjima je potrebno preduzeti hitne mjere kako bi se harmonizacija postigla u narednih nekoliko mjeseci. To se posebno

tiče politike konkurencije, pravosuđa i osnovnih prava – i to u pogledu efikasnosti pravosuđa – kao i oblasti prava, slobode i bezbjednosti. Komisija traži od Hrvatske da uloži sve napore kako bi pripreme bile završene na vrijeme, do posljednjeg izvještaja o spremnosti Hrvatske koji Komisija planira za proljeće 2013.

Makedonija

Makedonija ispunjava političke kriterijume Unije. Proces evropskih integracija je u samom centru aktivnosti makedonske vlade. Pretpristupni dijalog na najvišem nivou sa EK funkcioniše kao katalizator reformi i do sada je doprinio značajnom napretku u više prioriternih oblasti. Neophodno je sačuvati dinamiku reformi, i posebno obratiti pažnju na njihovu primjenu. Naglasak ostaje na jačanju vladavine prava, uključujući slobodu izražavanja, i unaprijeđenje među-etničkih odnosa. Komisija po četvrti put preporučuje otvaranje pregovora sa bivšom jugoslovenskom republikom Makedonijom, ubijedena da je neophodno pomoći proces integracija na sljedeći nivo kako bi se konsolidovao napredak na polju pomirenja i reformi i smanjio rizik od vraćanja na staro. Takav potez bi, takođe, išao u korist jačanja kredibiliteta EU i podstakao reforme u regionu. Komisija naglašava da je neophodno održati dobre odnose sa susjedima, uključujući konačno rješavanje problema oko imena zemlje, uz pomoć medijacije od strane Ujedinjenih nacija. Odluka Evropskog savjeta da započne pregovore sa Makedonijom bi doprinijela iznalaženju prihvatljivog rješenja za ovaj problem.

Srbija

U martu 2012. Evropski savjet je odobrio Srbiji status kandidata. Srbija je postigla napredak u ispunjavanju političkih kriterijuma i uslova iz procesa stabilizacije i pridruživanja. No, neophodno je unaprijediti stanje u pogledu vladavine prava, posebno oblasti pravosuđa, gdje je čak napravljen korak unazad, što ukazuje da je potrebna veća posvećenost sprovođenju

reformi i uspostavljanju pune nezavisnosti, nepristrasnosti i efikasnosti sudstva. Nedavni događaji ukazuju i da je potrebno posvetiti više pažnje pravima osjetljivih grupa i nezavisnosti ključnih institucija poput Centralne banke. Srbija mora nastaviti da konstruktivno sarađuje i jača odnose sa susjednim zemljama. Dinamika reformi je opala i neophodni su novi naponi kako bi se postigao vidljiv, održiv napredak u odnosima sa Kosovom. U skladu sa odlukama Savjeta od 5 decembra 2011. o otvaranju pregovora sa Srbijom, Komisija će predstaviti izvještaj čim procijeni da je Srbija postigla odgovarajući nivo usklađenosti sa kriterijumim članstva, posebno u prioriternoj oblasti odnosno vidljivom i održivom napretku u odnosima sa Kosovom. Komisija se nada da će konstruktivna saradnja na svim otvorenim pitanjima između Srbije i Kosova doprinijeti napretku u evropskim integracijama obje strane, i spriječiti ih da jedna drugu blokiraju na ovom putu. Ovaj proces bi postepeno mogao dovesti i do pune normalizacije odnosa između Srbije i Kosova i omogućiti da obje strane u potpunosti preuzmu obaveze i dužnosti članstva u EU. Rješavanje problema sjevernog Kosova, uz puno poštovanja teritorijalnog integriteta Kosova i potreba lokalnog stanovništva je jedan od ključnih elemenata ovog procesa.

Albanija

Unaprijeđenje dijaloga između vlasti i opozicije, posebno nakon sporazuma u novembru 2011,

je doprinijelo da Albanija napravi značajan pomak u ispunjavanju političkih kriterijuma za članstvo u EU. Albanija je sprovela nekoliko važnih reformi u cilju ispunjavanja 12 prioriteta za otvaranje pregovora. Zahtjevi su ispunjeni u četiri oblasti – uspostavljanje funkcionalne Skupštine, usvajanje zakona koji zahtijevaju više od proste većine, postavljanje ombudsmana, ustanovljenje procesa saslušanja i izglasavanja u kontekstu ključnih institucija i izmjene izbornog zakona. Albanija je blizu i da ispuni zahtjeve u oblastima reforme javne uprave i boljeg tretmana osoba u pritvoru. I u ostalim oblastima se bilježi pomak, posebno u pogledu usvajanja zakona o administrativnim sudovima, ukidanja imuniteta visokim zvaničnicima i sudijama, konfiskacije imovine stečene kriminalom, usvajanja sveobuhvatne strategije za reformu imovine, i izmjena krivičnog zakona kojim se uvode teže kazne za nasilje u porodici. Obzirom na postignute rezultate, Komisija preporučuje da se Albaniji da status kandidata nakon što sprovede određene mjere u oblastima reforme sudstva i javne uprave i revizije skupštinskog pravilnika. Čim ovi zahtjevi budu ispunjeni, Komisija će zatražiti od Savjeta odluku o davanju statusa kandidata. Komisija će uzeti u obzir i dokaze o spremnosti Albanije da se izbori sa korupcijom i organizovanim kriminalom, uključujući postojanje proaktivnih istraga i sudskih procesa u toj oblasti. Prije nego što Komisija predloži otvaranje pregovora o članstvu, od Albanije se očekuje da pokaže solidan učinak u sprovođenju već usvojenih reformi i ispunjavanja zadataka u prioritetnim oblastima koje još nijesu do kraja ispunjene. Naročito je potrebno obratiti pažnju na: sprovođenje izbora u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima, jačanje nezavisnosti, efikasnosti i odgovornosti pravosudnih institucija, napore u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, efikasne mjere jačanja zaštite ljudskih prava i zaštite od diskriminacije, kao i garantovanje imovinskih prava. Uspješno sprovođenje parlamentarnih izbora 2013. predstavlja test posvećenosti svih političkih partija izbornim reformama i preduslov za preporuku Komisije za otvaranje pregovora. Održiv politički dijalog i dalji napore

u svim oblastima koje je EK izdvojila kao ključne prioritete su najznačajniji preduslovi za sprovođenje reformi i budućnost Albanije u Evropskoj uniji.

BiH

Napredak u ispunjavanju političkih kriterijuma i uspostavljanju funkcionalnih, koordinisanih i održivih institucionalnih struktura je veoma ograničen. U okviru procesa stabilizacije i pridruživanja, Bosna i Hercegovina je nastavila da sarađuje sa Unijom na Strukturnom dijalogu o pravosuđu. Dijalog na najvišem nivou o procesu pristupanja pokrenut u junu ove godine je najznačajniji forum saradnje u procesu evropskih integracija. U tom pogledu, Komisija sa žalošću zaključuje da su rezultati daleko ispod očekivanih. Ne postoji zajednička vizija političkih predstavnika o budućnosti zemlje i njenom institucionalnom ustrojstvu. Ispunjavanje uslova za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i osnovnih pretpostavki za članstvo u EU je neophodno za preduzimanje bilo kakvih daljih koraka, kao i koordinacija različitih nivoa vlasti kako bi se kreirala jedinstvena pozicija u odnosu na zahtjeve EU. Međutim, lideri Bosne i Hercegovine moraju da pokažu političku volju za postizanje dogovora i preduzmu konkretne mjere za realizaciju evropskih aspiracija zemlje i njenih građana.

Kosovo

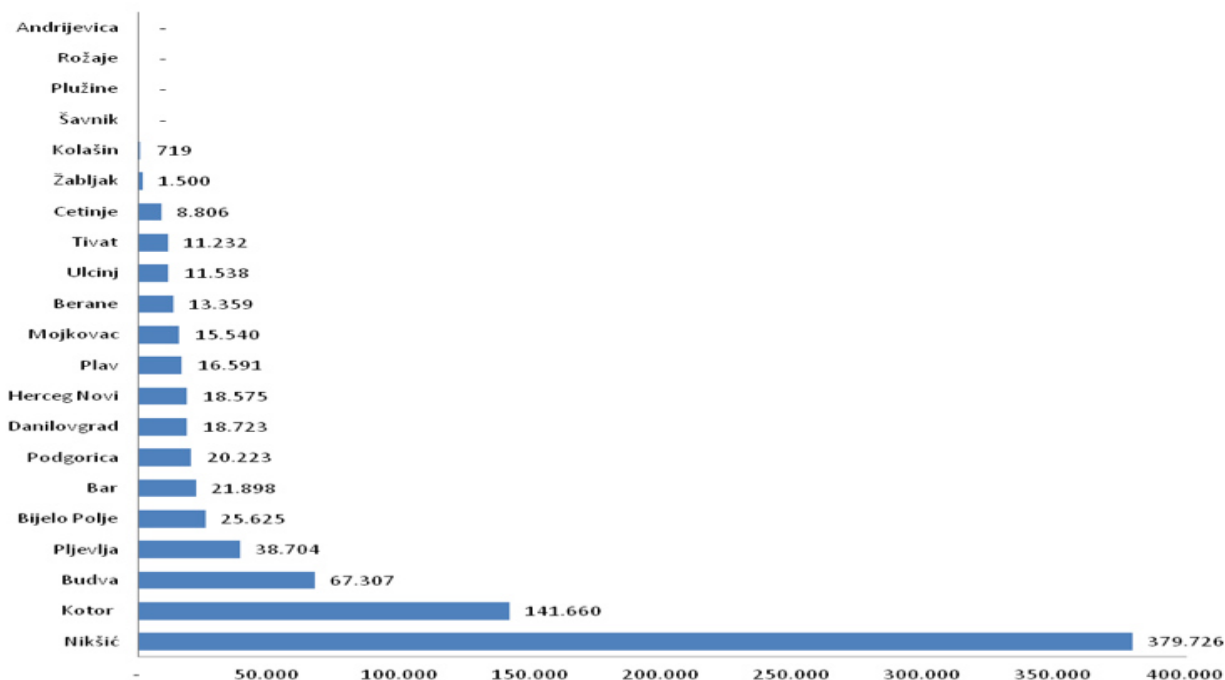
Komisija je preduzela niz koraka za izradu studije izvodljivosti za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Kosovom. Studija potvrđuje da je potpisivanje Sporazuma moguće u situaciji gdje se države članice ne slažu oko statusa Kosova pa će EK predložiti nacrt sporazuma. Čim Kosovo postigne odgovarajuće rezultate u pogledu ispunjavanja kratkoročnih prioriteta. Neophodno je nastaviti primjenu sporazuma postignutih između Beograda i Prištine i nastavak saradnje na svim pitanjima od značaja za obje strane, uz medijaciju EU. V.Š.

Što je pokazalo istraživanje CGO "Koliko, kojima medijima i srodnim agencijama opštine u Crnoj Gori plaćaju usluge?"

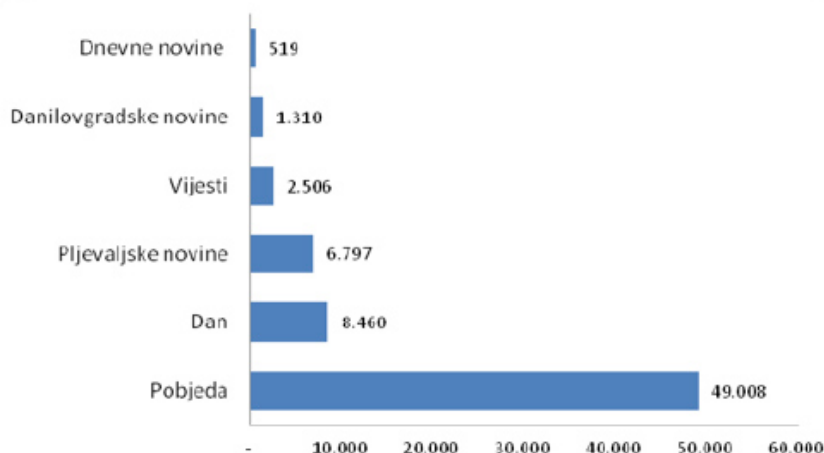
“Pobjeda” privilegovana, u Nikšiću rasipnički

Opštine u Crnoj Gori nemaju jednak odnos prema svim medijima, dok su kriterijumi primijenjeni prema njima nejasni, posebno uzimajući u obzir kvalitet, dostupnost medija i slušanost, čitanost odnosno gledanost. To je pokazalo istraživanje "Koliko, kojima medijima i srodnim agencijama opštine u Crnoj Gori plaćaju usluge?" koje je sproveo Centar za građansko obrazovanje (CGO) iz kojeg su naglasili da građani imaju pravo da znaju u koje svrhe ide novac njihovih lokalnih samouprava i kakve koristi oni imaju od toga. Istraživanje je pokazalo da su opštine u prethodnoj godini izdvojile 811.726 eura za usluge medija i srodnim agencijama. Kada se ovom dodaju ukupna davanja po istom osnovu na nivou Crne Gore od strane ministarstva i uprave Vlade i Skupštine dolazimo do cifre od 2.641.485,83 eura, koliko je za ove svrhe iz budžeta Crne Gore potrošeno, podsjećaju iz CGO. Opština Nikšić je rekorder jer je za usluge medijima i srodnim agencijama u prethodnoj godini uplatila skoro 380.000

eura. Opština Kotor se nalazi na drugom mjestu po potrošnji novca za usluge medija i agencija, sa 17,45% ili nešto više od 141.500 eura, slijedi Budva sa 67 307 eura, pa opština Pljevlja koja je izdvojila 38 804 eura. Na drugoj strani, iz kolašinske opštine u ove svrhe izdvojili su svega 719 eura, dok je opština Žabljak potrošila 1500 eura. Istraživanje "Koliko, kojima medijima i srodnim agencijama opštine u Crnoj Gori plaćaju usluge?" pokazalo je da su Šavnik, Plužine, Rožaje i Andrijevice jedine crnogorske opštine koje nijesu trošile svoj novac u ove svrhe. To su podaci koje su te opštine CGO dostavile na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama, Najviše novca za podršku programskim aktivnostima medija ili za promociju aktivnosti opština na TV i radio stanicama, čak 63,3%, dobila je RTV "Nikšić". Cjelokupni iznos od 358.320 eura ova medijska kuća dobila je od Opštine Nikšić, dok je Radio "Kotor" dobio nešto više od 94.000 eura od kotorske Opštine.

Štampani mediji

Od svih elektronskih medija najmanje novca od opština dobila je RTCG i to 0,38 %, ili svega 2.155 eura. "Cjelokupna suma RTCG je uplaćena od Opštine Danilovgrad i to 1.755 eura za emitovanje novogodišnjih čestitki i 400 eura za usluge medijske promocije na javnom servisu".

Od ukupnog iznosa koje su opštine uplatile na račune štampanih medija, "Pobjeda" je dobila 71,4%, ili čak 49.000, dok je dnevni list "Dan" dobio 8.406 eura, Pljevaljske novine 6 798, za dnevni list "Vijesti" uplaćeno je 2.5000 eura ili 3,65%.

"Prema ranijem istraživanju, Skupština Crne Gore je za štampane medije u 2011. izdvojila 11,319.00 eura (2,116.00 za „Vijesti“, 1,785 eura za „Dan“ i 7,418.00 eura za „Pobjedu“). Kada se sumi od 49,008. eura doda da je dnevni list „Pobjeda“ od strane ministarstava i uprava Vlade Crne Gore u 2011. dobio na osnovu svojih usluga 189,369 eura, kao i pomenutih 7,418 eura, dolazimo do sume od 245,795 eura koliko je za taj dnevni list izdvojeno iz budžeta ministarstava, uprava, Skupštine i lokalnih samouprava što je više nego ulaganja u sve ostale štampane medije zajedno po istim osnovama", navodi se u istraživanju CGO.

Ovo istraživanje je, kako tvrde u CGO, pokazalo da su korisnici oglašavanja na portalima bile samo opštine Budva, Bar, Bijelo Polje i

Danilovgrad, kao i Prijestonica Cetinje. "Tako je portalu „Analitika“ od strane opština, na osnovu informacija koje je CGO dobio, uplaćeno 5.728 eura i to po 1.989 eura od opštine Danilovgrad i Prijestonice Cetinje i 1.750 eura od opštine Bijelo Polje"

Opštine su tokom 2011. angažovale i agencije za marketing, kao i produkcijske kuće. Tako je Opština Budva produkcijskoj kući „MM production“ uplatila čak 45.603 eura, i to za realizaciju televizijske serije "Budva na pjenu od mora". Firma "Media pro", koja se prema podacima Centra bavi pružanjem fotografskih usluga, dobila je 7.901 eura od Opštine Bar, dok su iz beranske Opštine „Grand produkciji“ uplatili 2.650 eura "po ugovoru o angažmanu i nastupu".

Istraživanja javnog mnjenja nijesu bila u fokusu opština, pa su tako samo opština Budva i Glavni grad angažovali agenciju za istraživanje javnog mnjenja „Damar“, s tim da je Glavni grad utrošio 10,723.00 eura, a Opština Budva 3,509.

Projekat "Koliko, kojima medijima i srodnim agencijama opštine u Crnoj Gori plaćaju usluge?", osmišljen je u okviru potprograma CGO "Mediji i demokratija". Specifični cilj projekta, koji je trajao od kraja juna do oktobra i koji je obuhvatio sve opštine u Crnoj Gori, jeste ukazivanje na odnose koje opštine u Crnoj Gori imaju prema medijima i srodnim subjektima u Crnoj Gori, a sve kako bi se doprinijelo podizanju svijesti o odgovornom trošenju novca iz budžeta lokalnih samouprava.

V.Ž.

Okončan rad XV generacije Škole ljudskih prava

U organizaciji Centra za građansko obrazovanje (CGO), u okviru Regionalnog programa obrazovanja za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu, uz podršku norveškog Ministarstva inostranih poslova, u Tivtu je od 4 do 7. oktobra održana XV generacija *Škole ljudskih prava*. Škola je okupila 19 srednjoškolaca/ki iz Podgorice, Cetinja, Nikšića, Bara, Ulcinja, Bijelog Polja, Pljevalja i Rožaja. Tokom rada učesnici/ce Škole sticali su znanja o konceptu, kulturi i principima ljudskih prava, detaljno analizirali međunarodna dokumenta iz oblasti ljudskih prava, standarde i preporuke međunarodnih organizacija, a predstavljeni su im i mehanizmi i instrumenti zaštite ljudskih prava, kao i osvrt na stanje ljudskih prava u Crnoj Gori. Osim teorijskih predavanja, učesnici/ce su imali mogućnost da kroz radionice, forum teatar i projekcije filmova raspravljaju o različitim aspektima ljudskih prava. Tokom završne sesije Škole učesnicima/cama je predstavljeni je rad Omladinske grupe CGO-a.

Predavači u Školi bili su stručnjaci iz oblasti ljudskih prava, predstavnici institucija koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava, aktivisti NVO sektora u oblasti prava LGBT populacije, osoba sa invaliditetom, žena i Roma, reditelji, novinari i psiholozi. Učesnicima je naročito zanimljiva i nova bila tema koja se ticala uloge mladih u procesima tranzicione pravde i suočavanja sa prošlošću. Posebna vrijednost škole je u prilici da se mladi ljudi, koji dolaze iz različitih sredina, susretnu, diskutuju o temama o kojima inače u svom formalnom obrazovanju nemaju puno prilike da čuju, druže se i razviju prijateljstva, koja su po izjavama većine učesnika/ca jedna od najvećih vrijednosti koju nose sa škole. Voditelj Škole, ispred CGO-a bio je **Petar Đukanović**, koordinator programa.

Upoznavanje Berlina

Fondacija Friedrich Ebert i Centar za studije socijalne demokratije iz Beograda su od 20. do 26. oktobra organizovali studijsku posjetu Berlinu. Učesnici i učesnice bili su iz Srbije, Crne Gore i Hrvatske, predstavnici političkih partija socijaldemokratskog usmjerenja, nevladinih organizacija i sindikata, ali i u individualnom svojstvu. Cilj ove posjete bio je promovisanje ideja i vrijednosti socijaldemokratije kroz upoznavanje sa radom niza njemačkih institucija, uz predavanja i diskusije sa predstavnicima tih institucija, stručnjacima za region jugoistočne Evrope, itd.

Iz Crne Gore učesnici studijske posjete ispred CGO-a bili su: **Željka Četković** (saradnica na programima), **Tamara Milaš** (saradnica na programima) i **Radoš Mušović** (volonter), ali i alumnisti CGO programa **Blagota Marunović** (savjetnik u Skupštini Crne Gore) i **Mijat Tomić** (savjetnik u Ministarstvu odbrane). Pored zvaničnog programa, oni su imali i zaseban sastanak u Ambasadi Crne Gore u Berlinu, gdje ih je primila ambasadorica **Vera Kuliš**.

Evropsko obrazovanje odraslih i doživotno učenje

U prostorijama *Evropske asocijacije za obrazovanje odraslih* od 15 do 19. oktobra u Briselu održana je obuka za mlade kadrove iz oblasti obrazovanja odraslih. Učesnici su bili članovi organizacija koje se bave obrazovanjem odraslih i koje u svom programu, (in)direktno uključuju odrasle osobe. Program je osmišljen da kroz predavanja, posjete različitim institucijama, poput Evropskog parlamenta, Evropske komisije, itd, ali i razmjene iskustava približi učesnicima stanje u obrazovanju

odraslih u Evropi, ali i u regionu. Učesnici su bili predstavnici nevladinih organizacija, ali i državnih i lokalnih vlasti, i to iz Švedske, Njemačke, Velike Britanije, Turske, Srbije, Makedonije, Bjelorusije, Norveške, Kosova, Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

Ispred CGO-a na obuci je učestvovao koordinator programa **Nikola Donović**. Participacija predstavnika CGO-a omogućena je od strane Instituta za međunarodnu saradnju Njemačkog saveza visokih narodnih škola (Dvv international).

Jačanje uloge NVO u rješavanju političkih pitanja

Aktivisti NVO sektora iz zemalja zapadnog Balkana i Turske imali su prilike da od 15. do 19. oktobra posjete najuticajnije organizacije civilnog društva iz Rumunije. Studijsko putovanje „*Partnerstvo za izgradnju i poboljšanje uloge vaše organizacije u rješavanju političkih pitanja*“ doprinijelo je jačanju kapaciteta ovih organizacija kroz razmjenu iskustava u oblasti povećanja uloge NVO u rješavanju različitih političkih pitanja i na stvaranju partnerstava između organizacija. Ključne oblasti koje su obuhvaćene ovom posjetom bile su: ekonomski i društveni razvoj, ljudska prava, građansko obrazovanje i aktivizam, filantropija i volonterstvo, zaštita okoline, prava žena i ravnopravnost, obrazovanje i istraživanje. Među učesnicima je bio i **Damir Nikočević**, PR i saradnik na programima u CGO-u.

Prevenција i odgovor na genocid i vezane zločine

Seminar „*Izrada okvira za prevenciju i odgovor na genocid i vezane zločine i prekršaje*“ u organizaciji Centra za postkonfliktna istraživanja iz Sarajeva, uz podršku UN Kancelarije specijalnog savjetnika za prevenciju genocida, održan je u Budvi 11. i 12. oktobra 2012. Na njemu su učestvovali predstavnici/e organizacija civilnog društva iz regiona u cilju podsticanja rasprave o prevenciji genocida na području zapadnog Balkana. Tokom rada, izložen je pregled preventivnih institucija u regionu, kao i moguće ulazne tačke za sprječavanje i odgovaranje na rizik od ratnih zločina. Bilo je riječi i o politikama, zakonskom i operativnom okviru Kancelarije specijalnog savjetnika, sa socio-istorijskog aspekta analiziran je genocid i masovno nasilje, a kroz diskusiju mapirane su i aktivnosti civilnog društva vezane za sistem ranog upozorenja i prevenciju genocida. Moderatori su bili istaknuti stručnjaci dr **Adam Jones**, profesor na Univerzitetu Columbia i dr **David Simon**, profesor na Univerzitetu Yale, kao i predstavnici UN Kancelarije specijalnog savjetnika za prevenciju genocida. Iz Crne Gore, na seminaru je učestvovala **Mirela Rebronja**, koordinatorka programa u CGO-u.

DAAD-OSI Masters and PhD Scholarships for Balkan Students

The German Academic Exchange Service (DAAD) and Open Society Scholarship Programs are collaborating on a joint program for graduates from the Balkans. The DAAD/OSI Scholarships aim to bolster the capacity of the participating countries to provide quality instruction and research in the social sciences and humanities, and to create a network of scholars from these countries in these fields with colleagues in Germany to enhance the international exchange of ideas and academic best practice. A variety of academic opportunities are available to scholars in participating countries to pursue advanced degrees and training at top level universities in Germany. Grantees will be clustered at host institutions to build cohorts of graduates and professors with a common frame of reference, generating international and intra-regional connections into the future. The grants are aimed at students with either a Bachelors degree or a Masters degree or who have completed 5 years of a diploma. The Program is open to scholars from the following countries in 2013: Albania, Bosnia, Kosovo, Serbia, Montenegro and Macedonia. Grants are issued for Masters' level studies (2 years) and for Doctoral studies (3 years). Written applications will be collected up to the generic deadline of the 1 November, each year by the local DAAD-IC office representatives or the German Embassy directly. In January or February of the following year, selection committees and interviews will commence for all applicants. For more information, please visit: <http://www.daad.de/en/index.html>

UN Alliance of civilizations Forum

The 5th Forum of the United Nations Alliance of Civilizations will take place in Vienna, Austria, from February 26 to 28, 2013. This forum will bring together a vast array of participants including youth, political and corporate leaders, civil society activists, representatives of faith communities, journalists, etc. to work together and agree on joint actions to improve relations across cultures and religions and build a lasting peace. All selected youth participants will be provided with a round-trip international ticket to Vienna (most direct route, economy class) and accommodation once in Vienna. Meals and coffee breaks will be provided. For more information, please visit: <http://vienna5unaoc.org/>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)
EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku
fondacije Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.
Urednik: Vladan Žugić
Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
dr Vladimir Pavićević, Damir Nikočević, Petar Đukanović
Prevod i lektura: CGO
Art direktor: Ilija Perić
Ilustratorica: Dragana Koprivica
Produkcija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/I
Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327
ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti svakog posljednjeg petka u mjesecu na sajtu www.cgo-cce.org